

urban
.brussels

BUP BRUXELLES URBANISME ET PATRIMOINE
BSE BRUSSEL STEDENBOUW EN ERFGOED

INVENTARIS VAN HET IMMATERIEEL CULTUREEL ERFGOED

1. REFERENTIES

Referentie van het dossier : 5000-0001

Aanvraag van 06/10/2017

Datum van registratie bij de inventaris : 06/10/2017

Update datum : 08/05/2018

2. IDENTIFICATIE VAN DE AANVRAGER

vzw Gezellen van Sint-Laurentius

Contactpersoon:

Mevrouw De heer

Naam: BRUSTEN

Voornaam: Jan

Functie: Voorzitter

Adres: Rogier van der Weydenstraat 18/20
1000 Brussel

Tel. nr.: ++476 57 24 20

E-mail: presidence@meyboom.be

3. IDENTIFICATIE VAN HET ELEMENT / BENAMING

De Meyboom

3.1. BETROKKEN CATEGORIEËN

- Tradities, uitdrukkingen, talen
- Podiumkunsten
- Sociale praktijken, rituelen, festiviteiten
- Kennis en praktijken met betrekking tot de natuur en het heelal
- Vaardigheden met betrekking tot ambachten
- Andere:

3.2. KORTE BESCHRIJVING VAN HET ELEMENT

:

De traditie van de aanplanting van de Meyboom (meiboom/jubelboom) is een volksfeest dat sinds 1308 jaarlijks op 9 augustus in het historisch centrum van Brussel plaatsvindt. Het feest brengt verschillende groepen samen met betrekking tot de Meyboom, met name: de Gezellen van Sint-Laurentius (die het evenement organiseren), de Bûûmdroegers (de boomdragers), de Poepedroegers (de reuzen en hun dragers), de Gardevils (die de stoet beveiligen), de Meyboomfanfare, verschillende gastgroepen en de oorspronkelijke bewoners van de gesloopte Brusselse 'Basfondswijk'. Die oorspronkelijke Brusselaars feesten, samen met hun afstammelingen en vrienden, één keer per jaar in het kader van de seculiere traditie rond de aanplanting van de Meyboom en de bijhorende stoet, die uitgaat aan de vooravond van Sint-Laurentius, patroonheilige van het organiserend genootschap.

Het evenement omvat verschillende fases. Sommige delen van de ceremonie zijn openbaar, andere zijn voorbehouden aan hen die de traditie in stand houden. In de loop van de geschiedenis is de ceremonie aanzienlijk geëvolueerd.

In de hedendaagse versie gaan de bûûmdroegers op de ochtend van 9 augustus een beuk uitzoeken in het Terkamerenbos. Na het rooien wordt de boom door de bûûmdroegers in een vrachtwagen geladen. Het Meyboomkonvooi doorkruist Schaarbeek en Sint-Joost-ten-Node, gemeenten in de Brusselse agglomeratie waar de traditie grotendeels in ere werd gehouden na de sloop van de historische Basfondswijk. Er wordt haltgehouden in de gemeentehuizen, in het lokaal van de boogschuttersgilde Sint-Sebastiaan in het Josaphatpark en in cafés waar versnaperingen worden aangeboden. Rond 13 uur wordt de boom naar de Brusselse Grote Markt gebracht. Onderweg brengen de Gezellen van Sint-Laurentius in de Zandstraat hulde aan de verdwenen gezellen uit de Basfondswijk en aan de 'kinderen' van de wijk die voor het vaderland sneuvelden. De Meyboomstoet vormt zich rond 13.30 uur. Vooraan loopt de reuzenfamilie. Onder muzikale begeleiding van de fanfare bereikt de stoet de Grote Markt. De boom, op de schouder gedragen door de bûûmdroegers, wordt daar voorgesteld aan de gezagsdragers en de bevolking van de stad. Onderweg worden takjes van de boom en bloemen als geluksbrengers uitgedeeld.

Terwijl de boom naar de Zandstraat wordt gedragen, sluiten toeschouwers en gastgroepen bij de stoet aan. Zij begeleiden de boom naar de oorspronkelijke wijk. Iets vóór 17 uur wordt op de hoek van de Zandstraat en de Broekstraat onder luid gejuich van de menigte overgegaan tot het aanplanten van de boom in een daartoe bestemde kuil.

De aanplanting bereikt een hoogtepunt wanneer een onversaagde bûûmdroeger in de boom klimt om er de Belgische vlag vast te maken. Ondertussen speelt de fanfare een melodie van Grétry 'Waar kan men beter zijn dan in de schoot van zijn gezin?' (1769), gevolgd door het volkslied, de 'Brabançonne'. Indien de boom niet vóór 17 uur wordt geplant, gaat de traditie over naar Leuven. Farandoles, volksmuziek, gezangen en vendelzwaaiers fleuren het evenement op.

Na het aanplanten van de Meyboom wordt er in de wijk de hele avond gefeest door de inwoners, die massaal op straat komen.

3.3 BETROKKEN GEMEENSCHAPPEN OF GROEPEN

De bij de Meyboom van Brussel betrokken gemeenschappen zijn:

a) zij die de traditie beoefenen, tot leven brengen en overdragen:

Het evenement brengt traditioneel de Brusselse bevolking op de been die gehecht is aan deze traditie en afkomstig is uit de 'Bafondswijk', een oude volkswijk die tussen 1950-1970 werd gesloopt om plaats te maken voor kantoorgebouwen. In totaal werken zowat 200 mensen van allerlei leeftijden (mannen, vrouwen en kinderen), Nederlandstaligen en Franstaligen, met een uiteenlopende culturele, religieuze, professionele en sociale achtergrond actief mee aan de stoet. Allemaal voelen ze zich nauw verbonden met de Brusselse identiteit.

Verschillende groepen met elk hun eigen rol werken mee aan de Meyboom. De groepen omvatten vzw's en feitelijke verenigingen:

- De vzw 'Gezellen van Sint-Laurentius' organiseert de Meyboomplanting,
- de Bûûmdroegers (de mannen die de boom uitkiezen in het Zoniënwoud, hem dragen en hem in de daartoe bestemde kuil in de Broekstraat planten),
- de Poepedroegers (mannen en vrouwen die de reuzen dragen en laten dansen)
- de Gardevils (groep van hoofdzakelijk mannen die het transport en de aanplanting van de boom beveiligen),
- de Meyboomfanfare (mannen en vrouwen die muziek spelen waarop de reuzen dansen en die zo de belangrijke momenten in de aanplanting begeleiden).

Groepen uit Brussel, uit andere streken in België en uit het buitenland die het immaterieel erfgoed borgen, kunnen eveneens worden uitgenodigd om mee te werken: jonge vendelzwaaiers uit Aalst, Koninklijk Poppentheater Toone en de reus naar de beeltenis van Woltje, de Gemeentenaren en de reus Jef, de Compagnie royale des Volontaires Réunis de la Révolution Brabançonne de Ham-sur-Heure, en andere Brusselse genootschappen (de Orde van Faro, de Orde van de Brusselse Moestasje, Madame Chapeau).

b) zij die het evenement bijwonen:

- de inwoners van Brussel en de randgemeenten wonen de protocollaire zittingen en de voorstelling op de Grote Markt bij. Ze volgen de stoet door de Brusselse straten en maken de aanplanting mee.

Het feest behield zijn lokaal karakter. Sinds enkele jaren trekt de manifestatie een breder publiek van Belgische en buitenlandse toeristen (op doorreis in Brussel) aan.

c) zij die het evenement organiseren:

- In de lijn van de arbeidersbeweging van de Gezellen van Sint-Laurentius, gesticht in 1880, organiseert de vzw 'Gezellen van Sint-Laurentius' sinds 1980 de Meyboomplantingen, de reuzenstoet en de bijhorende festiviteiten.

De eretitels en graden die door het genootschap worden uitgereikt, hebben een folkloristisch karakter.

- De stad Brussel stelt met name de boom, de Grote Markt, de straten en de politiediensten ter beschikking.
- De gemeentelijke overheden van Schaarbeek en Sint-Joost organiseren en ontvangen protocollaire zittingen voor de Bûûmdroegers en de Gardevils.

3.4. Locatie

De stoet en de aanplanting van de Meyboom vinden plaats in het centrum van Brussel.

De Meyboom wordt gekapt in het Zoniënwoud (Terkamerenbos). Hij doorkruist daarna de gemeenten Sint-Joost en Schaarbeek en houdt halt in de gemeentehuizen, het Josaphatpark (lokaal van de gilde van Sint-Sebastiaan) en in bepaalde cafés vóór hij het hart van de hoofdstad bereikt.

De route die de stoet tijdens iedere editie volgt, vormt een lus langs de Zandstraat, de Broekstraat, de Koolstraat, de Nieuwstraat, het Muntplein, de Kleerkopersstraat, de Taborastraat, het Beursplein, de

Zuidstraat, de Lombardstraat, de Stoofstraat, de Grote Markt, de Vlees-en-Broodstraat, de Greepstraat, de Grasmarkt, de Schildknaapstraat en de Warmoesberg. De optocht wordt ontbonden op de hoek van de Zandstraat en de Broekstraat.

4. KENMERKEN VAN HET ELEMENT

4.1. BETROKKEN TALEN, REGISTERS EN TAALNIVEAUS

De grote meerderheid van de betrokken gemeenschap, deelnemers en medewerkers is tweetalig (Nederlands/Frans). Ook het Brussels dialect wordt gesproken.

4.2. INDICATIE VAN DE IMMATERIËLE EXPRESSIES

1) De Meyboom is een traditioneel Brussels volksfeest rond de aanplanting van een meiboom en een bijhorende stoet waarin ook reuzen meelopen. Die traditie is al meer dan 7 eeuwen oud. We kunnen verschillende fases onderscheiden: selecteren en kappen van de boom, vervoer, eerbetoon, voorstelling en protocollaire zittingen, stoet en fanfare, aanplanting, feesten en ontmoetingen, ontbinding. Toelichting bij de verschillende fases: cf. 3.2.

In de week vóór de aanplanting organiseren de Gezellen van Sint-Laurentius een 'academische' dag. Die dag verloopt in aanwezigheid van de reuzen en de Gezellen, die in stoet naar het Brussels stadhuis trekken. Daar vindt een korte ceremonie plaats. Er is eveneens een korte ceremonie aan de fontein van Manneken Pis, die voor de gelegenheid een kostuum van de Gezellen krijgt aangemeten. Daarna trekken de groepen richting Rouppeplein. Wanneer de stoet haar eindpunt bereikt, krijgt iedereen nog een glas aangeboden.

Sinds een vijftiental jaar wordt op de dag van Sint-Laurentius hulde gebracht aan de patroonheilige in de Sint-Michiels- en Goedelekathedraal.

In de loop van het jaar komen de verschillende groepen regelmatig samen om elkaar te ontmoeten en samen te eten. Ze nemen ook deel aan andere traditionele festiviteiten, zoals: de Ommegang, de verkiezing van Madame Chapeau, repetities, ...

Groepen die deelnemen aan de Meyboom:

- De Gezellen van Sint-Laurentius (belangrijkste organisatoren).
- De Meyboomfanfare, gesticht in 1958. Ze brengt hoofdzakelijk een traditioneel Belgisch en Brussels feestrepertoire. Ze wordt geleid door de familie Coeckelenbergh, inmiddels de derde generatie.
- De Bûûmdroegers. (Hoofdzakelijk mannen, die het voorrecht krijgen de boom te dragen).
- De Poepedroegers. (Dragers van de reuzen, die hen tijdens de hele stoet doen dansen)
- De Gardevils (Oggericht in 2001 en belast met het beveiligen van de stoet)

De stoet evolueert voortdurend. Sinds 2011 zorgen de 'stewards' ervoor dat de stoet en de karrenduwers vlot hun weg vinden.

Groepen uit Brussel en uit andere streken in België die het immaterieel erfgoed borgen, kunnen eveneens worden uitgenodigd om mee te werken. Bijvoorbeeld:

- vertegenwoordigers van verschillende genootschappen en elementen uit de Brusselse folklore:

de gilden van de kruisboogschutters van de Zavel en van Sint-Joris, de Orde van Faro, de Orde van de Brusselse Moestasje, Madame Chapeau, ambachten;

- het Koninklijk Poppentheater Toone met de reus naar het evenbeeld van Woltje;
- Jonge vendelzwaaiers uit Aalst;
- de Gemeentenaren en de reus Jefke (voormalig Gemeentekrediet) en de fanfare (Belfiusbank),
- De Compagnie royale des Volontaires Réunis de la Révolution Brabançonne (Ham-sur-Heure).

4.3. INDICATIE VAN DE BIJHORENDE MATERIËLE ELEMENTEN Instrumenten, objecten, kunstvoorwerpen, locaties, ...

Locaties: De traditie van de Meyboom is onlosmakelijk verbonden met de Zandstraat, de Broekstraat en de vroegere Basfondswijk, evenals met de route richting Brusselse Grote Markt. Die locaties zijn ijkpunten in het verloop van het evenement. De cafés waar de deelnemers samenkomen, zijn eveneens van groot praktisch en symbolisch belang (oude cafés in Schaarbeek, een café op het Rouppeplein en café de Meyboom). De immateriële banden tussen de bewoners, de wijk en de traditie bleken sterker dan de materiële transformatie die de locatie onderging.

Het vellen van de boom in het Zoniënwoud (Terkamerenbos) en de tocht doorheen de gemeenten Schaarbeek en Sint-Joost-ten Node - met haltes in de gemeentehuizen van Sint-Joost en Schaarbeek - vindt sinds de jaren 60-70 plaats. (Verhuisfirma J. Patar)

De boom. De boom is een beuk uit het Brussels gedeelte van het Zoniënwoud (Terkamerenbos). Hij wordt geselecteerd door de groendienst van de stad *Brussel en gekozen door de Bûûmdroegers*. Hij weegt zowat 600 kg en is 12 tot 13 meter lang. De aanplanting heeft een overwegend symbolische betekenis. Hij wordt in een kuil in de grond gestopt, maar moet daar de volgende ochtend weer worden uitgehaald om het verkeer niet te hinderen.

De kostuums. Iedere groep draagt een specifiek uniform, dat zich in de loop der jaren aan de voorkeuren van de groepen aanpaste.

- De Gezellen van Sint-Laurentius: beige kostuum, wit hemd, bordeaux das, groene polo.
- De Meyboomfanfare: blauwe kiel, pet.
- De Bûûmdroegers: rode polo, groene broek.
- De Poepdroegers: witte broek en T-shirt, rode halsdoek.
- De Gardevils: blauwe kiel, halfhoge hoed.

De reuzen en het materiaal voor de optocht:

De aanwezige reuzen zijn essentiële rituele elementen van de stoet. Hun oorsprong gaat terug op de vroegere figuren uit de Ommegang en de Stad, al werden de poppen al geregeld hermaakt. De recente kledij van de reuzen sluit aan bij de traditie. De manden hebben een rieten structuur. Hun hoofden werden al een paar keer vernieuwd: in de jaren 2000 kregen ze nog een hoofd in polyester. Ze wegen gemiddeld 30 kg.

De poppen hebben bewegende armen. Ze dansen op de muziek van de Meyboomfanfare en plagen het publiek.

Het gaat tot op vandaag om een familie van drie generaties.

- Mieke, Jan (de ouders) - Jan draagt een kostuum uit de 18de eeuw met een pruik en haarstrik. Hij herinnert aan de oude reus Jan van de stad Brussel. - Mieke: getooid in rood en geel, met een blauwe schort, naar het voorbeeld van het laatste kostuum van de reus Mieke van de stad

Brussel;

Bompa, Bomma (de grootouders) - Bompa: gekleed in een blauwe kiel met een pet op het hoofd en een rode zakdoek met witte bollen. - Bomma: ze draagt een blauwe jurk en een schort, een kraagje van zwart gaas en een zwarte hoed met rode knoop.

- Jefke en Rooske (de kinderen) - Rooske draagt een rode jurk uit het begin van de jaren 50. Ze zou het symbool zijn van de stad Brussel die na de Tweede Wereldoorlog werd bevrijd. Jefke: de kleuren van zijn kledij verwijzen naar de nationale driekleur;

- Janneke: het vroegere personage, dat oorspronkelijk een baby voorstelde, werd in 2008 opnieuw ingevoerd;

- Pitje: een reus die eruitziet als een veldwachter en die sinds 1982 meeloopt in de stoet. De veldwachter draagt een kiel, een kepie en een sabel.

- Polleke: deze kleine reus (6 kg - 105 cm) wordt sinds 2001 gedragen door de kinderen. Hij brengt hulde aan Paul Coeckelenbergh, stichter van de Meyboomfanfare.

- De looppaarden: de reuzen worden vergezeld door looppaarden, die verwijzen naar de rol van de wachters.

- Het Rad van Fortuin: een paard trekt een Rad van Fortuin, het symbool van de wispelturigheden van het lot. De praalwagen (die oorspronkelijk dateert uit circa 1880) bestaat uit een slee en een schuingezaagde as waarop een rad werd gemonteerd. Wanneer de wagen in beweging komt, draait het rad in tegenwijzerzin. Op het rad werden drie stellen poppen bevestigd. Zij vertegenwoordigen de drie gebruikelijke maatschappelijke klassen: de adel, de burgerij en het gewone volk. Terwijl het rad ronddraait, bevindt elk stel zich afwisselend boven- of onderaan het rad. Het Rad van Fortuin neemt ook geregeld deel aan de Ommegang. De poppen hebben een rieten skelet en een hoofd uit karton of een meer hedendaags materiaal. Naast het rad loopt traditioneel een deelnemer in het uniform van een veldwachter.

Een stootkar met bloemen sluit bij de stoet aan. Die kar wordt geduwd door de Kêstoempers en door de Meybloemeke (2017).

In de stoet wordt ook het vaandel van de genootschap meegedragen.

De fanfare bespeelt bestaat hoofdzakelijk uit koperblazers en trommelaars. De grote trom bepaalt het ritme waarop de reuzen dansen.

Het repertoire is opgebouwd rond enkele traditionele fanfaredeuntjes. Een melodie van Grétry: *Waar kan men beter zijn dan in de schoot van zijn gezin?* (1769), gevolgd door het volkslied, de *Brabançonne*, begeleidt de aanplanting. Het typische repertoire omvat 'Viva Bomma', 'de gardeviels', 'het clublied van St.-Gilloise', 'Sans Chemise Sans Pantalon', ...

De vzw beschikt op vestigingsadres over archieven die teruggaan tot 1880, en over oude reuzenhoofden (uit 19de/ begin 20ste eeuw).

4.4. HISTORIEK EN RECENTE ONTWIKKELINGEN

De aanplanting van de Meyboom is weliswaar een seculiere traditie, maar de legende gaat niet terug op bewezen feiten. De geschiedenis vertoont dan ook heel wat lacunes.

De legende rond de aanplanting van de Meyboom is gelinkt aan het bestaan van de vroegere kapel van Sint-Laurentius, die inmiddels verdween, en aan het feest ter ere van de patroonheilige. De

vroegere kapel lag in de huidige Sint-Laurensstraat en werd beschouwd als een van de oudste religieuze monumenten in Brussel. Volgens sommigen zou ze zelfs in 1213 zijn gebouwd. De kapel werd in 1799 als Nationaal Goed verkocht en de laatste ruïnes werden in 1912 gesloopt.

De legende rond de aanplanting van de Meyboom zou dateren uit 1213, het jaar waarin Brussel 'Leuven versloeg'. Volgens de traditie bezocht de Brusselse burgerij in die tijd graag kleine herbergen, ook 'schuren' genoemd. Ze lagen in het noorden, net buiten de stadswallen, op de plaats die bekend stond als het 'Zwanenbroek'. De gemeenteontvanger hief hoge belastingen op bier in de drankgelegenheden in de stad, maar had buiten de stadsmuren niet het recht belastingen te innen op de favoriete drank van de Brusselaars. De inwoners van Leuven lagen met die van Brussel overhoop omtrent die bierbelasting. Op een namiddag in 1213 zakten ze met veel vertoon af naar de wijk, waar ze onverhoeds de schuur 'Het Cattenhuys' binnenvielen. Daar werd een Brusselse bruiloft gevierd. Terwijl de gasten zich in de afspanning terugtrokken, kwamen de aanwezige Gezellen van Sint-Laurentius de belegerden te hulp om de Leuvenaars krachtdadig af te slaan. Andere bronnen verwijzen dan weer naar een aanval door de Gentenaars.

Als beloning voor dit huzarenstukje verleende de Hertog van Brabant aan de Gezellen van Sint-Laurentius het statuut van Gilde, en gaf hen toestemming om een meyboom te planten. Er werd besloten de Meyboom aan te planten op 9 augustus, aan de vooravond van het feest van Sint-Laurentius, de patroonheilige van het genootschap. Het voorrecht zou voor het eerst zijn uitgeoefend in 1308.

Later fuseerde de gilde met het *Groot Serment van Kruisboogschutters Onze-Lieve-Vrouw ten Zavel*. Ze behielden het recht om een Meyboom aan te planten. Bij die gelegenheid kwam de kapel van Sint-Laurentius in handen van de Grote Gilde, die daarvoor de verantwoordelijken aanstelde tot op het einde van het Ancien Régime. Tot op vandaag kan de traditie, die de kruisboogschutters van Sint-Laurentius het voorrecht geeft om ter ere van hun patroonheilige een Meyboom aan te planten naar aanleiding van een vete met de Leuvenaars, niet worden bevestigd. Tot in 1785 was het hoe dan ook de Grote Gilde van Onze-Lieve-Vrouw ten Zavel die de verantwoordelijken voor de Sint-Laurentiuskapel toestemming verleende om in het Zoniënwoud gratis een boom te kappen en zo de eeuwenoude traditie verder te zetten. Na de uitbraak van de Franse Revolutie werden ambachtsgilden en broederschappen ontbonden. Toch bleef een Sint-Laurentiusvereniging vasthouden aan de traditie van de Meyboom en de reuzen, zoals die door de Grote Gilde en de stad Brussel in stand werd gehouden.

Tijdens de hele negentiende eeuw en ook in de twintigste eeuw zetten de inwoners van de volkswijk in de Komediëntenstraat en de Schaarbeekstraat de traditie verder via verenigingen die in Sint-Laurentius hun patroonheilige vonden. Vanaf 1825 kreeg de wijk in de Schaarbeekstraat de naam 'Basfonds', na werken om de Koningstraat door te trekken. Omwille van werken rond de aanleg van spoorinfrastructuur tussen het Noord- en het Zuidstation én de bouw van het Rijksadministratief Centrum en andere kantoorgebouwen werd de volkswijk volledig gesloopt. Sinds de jaren 60 bestaat ze niet meer. Desondanks bleef een vereniging van de Gezellen van Sint-Laurentius vasthouden aan de traditie van de Meyboom en de reuzen. Sinds 1980 is het de vzw 'Gezellen van Sint-Laurentius' die de aanplanting van de Meyboom en de bijhorende reuzenstoet organiseert.

We wijzen erop dat:

- de omstandigheden in 1831 moeilijk waren en geld schaars. Er rezen dan ook twijfels: moest de Meyboomplanting nog wel worden georganiseerd? Een aantal moedige vrouwen uit de wijk namen de fakkel over;
- de stoeten uit 1839 en 1840 weelderig en luisterrijk waren;
- op 9 augustus 1939 rond 15.30 uur de Meyboom bijna in handen van de Leuvenaars kwam. Onder invloed van de traditionele onenigheid met de Brusselaars hadden die immers de boom ontvoerd!

Terwijl de inwoners van de Basfondswijk vrolijk aan de toog hingen, laadden enkele Leuvenaars de boom in een andere vrachtwagen en gingen er mee aan de haal. De woedende Brusselaars schakelden ten einde raad de rijkswacht in. Die wist de dieven bij het binnenrijden van Leuven te arresteren. Daarop werd alvast een andere boom gekapt en vóór 17 uur op de daartoe bestemde locatie aangeplant. De eer en het voorrecht waren gered!

Ook tijdens de jaren van bezetting (1914-1918 en 1940-1944) bleef de ceremonie doorlopen, ook al werden er geen stoeten georganiseerd. In de namiddag van 9 augustus - en vóór klokslag 17 uur - plantten enkele hoeders van het voorrecht een heester, een struik of zelfs een eenvoudige plant op de hoek van beide straten.

In 1979, 40 jaar na de schelmenstreek uit 1939, deden enkele Leuvenaars zich voor als journalisten om te achterhalen welke boom in het Zoniënwoud werd geselecteerd, in de hoop die naar Leuven te kunnen meenemen. Op de ochtend van 9 augustus ontmaskerden de Brusselaars hen, selecteerden een andere boom en lieten de aanplanting doorgaan zoals gepland.

In 1993, tijdens de nationale rouwperiode na het overlijden van koning Boudewijn die op 9 augustus eindigde, ging naar aanleiding van de meiboomplanting een bescheiden stoet uit op de tonen van de Brabançonne. Na de ceremonie begroetten de Gezellen en de reuzen onderweg de nieuwe vorst Albert II, die net de eed had afgelegd.

Al 709 jaar lang wordt dus jaarlijks een Meyboom aangeplant.

4.5 SOCIO-CULTURELE CONTEXT Functies, waarden: rolmodel voor diversiteit, jongeren, ...

De Meyboom is een onderdeel van het maatschappelijk en cultureel leven in de stad Brussel en het gewest. Hij sluit aan bij de seculiere traditie rond de aanplanting van een jubelboom en een reuzenstoet. Hij benadrukt en versterkt de identiteit van de stadsinwoners en draagt zo bij tot hun welzijn. Dat de bevolking in het kader van een plaatselijk feest samenkomt, bevordert de uitwisseling tussen generaties en vrijwaart de Brusselse identiteit. De Meyboom is tevens uitgegroeid tot een symbool van de strijd tegen de 'Verbrusseling'.

- Intergenerationele dialoog: onder de hoeders van de traditie zijn alle generaties vertegenwoordigd. Ze wordt veelal van generatie op generatie doorgegeven in familiekring of binnen een groep vrienden. Samen met hun ouders en grootouders nemen kinderen actief aan de stoet deel.

- Multiculturele dialoog: traditioneel waren de deelnemers afkomstig uit de wijk van de Broekstraat. Tegenwoordig zijn de deelnemers, die de Brusselse identiteit allemaal hoog inschatten, echter uit verschillende hoeken afkomstig.

De wedstrijd rond de aanplanting van de boom tussen de Brusselaars en de inwoners van Leuven heeft geen communautair karakter, maar is hoofdzakelijk folkloristisch en vriendschappelijk van aard.

De toeschouwers en externe deelnemers zijn eveneens van uiteenlopende origine: inwoners van het Brussels Gewest, toeristen uit andere Belgische streken of uit andere regio's over de hele wereld.

4.6. SUPRAGEWESTELIJKE CONTEXT

Situeer het element desgevallend in een bredere geografische context.

Een meiboomplanting is een heidense traditie die zowel in Germaanse landen als in Frankrijk vrij ingeburgerd blijft. De traditie wordt meestal in mei gevierd en gelinkt aan vruchtbaarheidsrituelen en de komst van de zomer. Een meiboomplanting of het aanplanten van een jubelboom wordt ook georganiseerd ter ere van een vooraanstaand persoon of de viering van een patroonheilige. In

het geval van de Brusselse Meyboom werd het evenement vroeger wellicht gelinkt aan het feest van de Sint-Laurentius schuttersgilde. De gewoonte om staande wippen voor kruisboogschutters op te zetten, is daar wellicht niet vreemd aan.

De aanwezigheid van reuzen en fabeldieren is een constante in de vroegere Zuidelijke Nederlanden en het noorden van Frankrijk. De Unesco erkent ze als immaterieel erfgoed van de mensheid.

De Meyboomfanfare neemt deel aan tal van stoeten en folkloristische manifestaties, waaronder:

Jaarlijkse deelname aan de Ommegang,
april 2009: Lettellingen
mei 1999: samenkomst van Europese reuzen in Rijsel (Frankrijk)
2008, 2009, 2010: internationale reuzenparade in Brussel
juni 2012: Bergen op Zoom, Nederland
juli 2013: Cantin (Noord-Frankrijk)
maart 2014, Berck sur Mer (Pas de Calais, Frankrijk)

De Meyboom van Leuven: In 1939 gingen de Leuvenaars met de boom aan de haal! Hoewel de Brusselse traditie niet werd onderbroken, werd het voorrecht om een meiboom aan te planten ook door Leuven opgeëist. Na de oorlog, op 9 augustus 1945, plantte ook Leuven een meiboom. In 1974 deden in 1929 geboren Leuvenaars zich voor als journalisten om de door de Brusselaars geselecteerde boom op te sporen. Ze kaptten hem in de nacht vóór de ceremonie en plantten hem op de Grote Markt van Leuven. Hoewel de Brusselaars een andere boom kozen en aanplantten, planten de Leuvenaars sindsdien hun 'authentieke' Meyboom.

Ondanks die meningsverschillen komen de hoeders van beide tradities af en toe in alle vriendschap samen, namelijk tijdens de academische dag.

In Leuven wordt veelal een zilverberk gekozen. Die blijft staan tot op de tweede zondag van september, de feestdag voor 'Vriendenkringen Mannen van het Jaar'. In Leuven houden de 'Vriendenkringen Mannen van het Jaar' de traditie in ere, samen met de Gezellen van de 'Leuvense Meyboom'. <http://www.leuvensemeyboom.be/index.html>

5. ROL VAN DE HOUDERS EN BEOEFENAARS VAN HET ELEMENT

5.1. DE BEOEFENAARS (ZIJ DIE DE TRADITIE BEOEFENEN, TOT LEVEN BRENGEN EN OVERDRAGEN)

Volledige naam, geslacht en functie

1/ Raad van bestuur van de vzw De Gezellen van Sint-Laurentius

BRUSTEN Jan, voorzitter

GODEAU Jean-Marc, secretaris

CALOMME Yves, schatbewaarder

REITH Christian, conservator en vertegenwoordiger van de Kancelarij

VANDENBROECK Jean-Pierre, belast met het onderhouden van de relaties met de autoriteiten van de stad Brussel

CLAES Felix, belast met specifieke opdrachten

VANDENHEUVEL André, belast met specifieke opdrachten

Allen van het mannelijk geslacht

LUYPAERT Nadia, griffier en hoofd van de fanfare

van het vrouwelijk geslacht

2/ De verschillende groepen die bij de Meyboom betrokken zijn, organiseerden zich specifiek sinds de jaren 80-90.

a) De Bûûmdroegers, feitelijke vereniging. Zij selecteren de boom in het Zoniënwoud en planten hem in de daartoe bestemde kuil in de Broekstraat. (Team van dragers, oorspronkelijk een ploeg verhuizers uit de Basfonswijk)

Voorzitter: dhr. Vanderhaegen, J.

b) De Poepedroegers, feitelijke vereniging. Zij die de reuzen doen dansen.

Voorzitter: dhr. Graham, F.

c) De Gardevils, feitelijke vereniging. Zij die het transport en de aanplanting van de boom beveiligen.

Voorzitter: dhr. Vandenbroek, J-P.

d) De Meyboomfanfare. Zij die de muziek spelen waarop de reuzen dansen en zo de hoogtepunten in het ritueel van de aanplanting begeleiden.

Verantwoordelijke: mevr. Luypaert, N.

5.2. ZIJ DIE DE FESTIVITEITEN BIJWONEN EN STEUNEN

De Brusselse bevolking, de toeristen, de gemeentelijke en gewestelijke overheden, de eregasten (senaatsvoorzitter, ambassadeur van de Verenigde Staten, vertegenwoordigers van feestelijke reuzenstoeten, ...)

5.3. ZIJ DIE BEHEREN EN ORGANISEREN

Cf. beoefenaars (5.1)

5.4. PARTNERINSTELLINGEN EN -ORGANISATIES

De stad Brussel, het OCMW van de stad Brussel, de Federatie Wallonië-Brussel, het Brussels Gewest, de Cocof, de Vlaamse Gemeenschapscommissie.

6. STAAT, LEEFBAARHEID EN OVERDRACHT VAN HET ELEMENT

6.1. HUIDIGE MANIEREN VAN OVERDRACHT

De overdracht gebeurt vooral in de praktijk en mondeling tijdens vergaderingen en bijeenkomsten van de verenigingen.

De vzw De Gezellen van Sint-Laurentius omvat ook voormalige Bûûmdroegers, Poepedroegers en Gardevils. Zij brengen hun ervaringen en knowhow in. Andere leden van de vereniging reiken een andere visie aan, als aanvulling op het werk van het comité.

De rekrutering heeft vaak een familiaal karakter, maar de vereniging ontvangt en onderzoekt ook heel wat kandidaturen uit andere hoeken. Een proeftijd van drie jaar wordt gepland vóór een kandidaat

definitief lid wordt. Alle leden moeten bereid zijn zich op vrijwillige basis voor de Meyboom in te zetten.

Sinds enkele jaren waakt de vereniging over de diversiteit en ziet ze erop toe dat mannen en vrouwen evenwichtig in de partnerorganisaties vertegenwoordigd zijn. Sinds kort is er ook belangstelling van cultuurliefhebbers zonder Belgische roots.

6.2. TRADITIONELE PRAKTIJKEN DIE DE TOEGANG TOT (BEPAALEN ASPECTEN VAN) HET ELEMENT BEHEERSEN OF BEPERKEN

De aanplanting van de Meyboom werd lange tijd beschouwd als het voorrecht van de inwoners van de inmiddels verdwenen Basfondswijk. Die erg volkse traditie wordt steeds vaker uitgespeeld als een Brusselse traditie die de grenzen van de wijk waar de boom wordt aangeplant ruimschoots overstijgt. De vereniging zou graag bezoekers op aanvraag ontvangen. Momenteel is een deel van de lokalen helaas niet toegankelijk voor minder mobiele bezoekers.

Wie van de Gezellen van Sint-Laurentius lid wil worden, moet een kandidatuur indienen. Na een veelal bevredigende proeftijd van 3 jaar wordt de kandidaat volwaardig lid. De rekrutering heeft vaak een familiaal karakter, maar de vereniging ontvangt ook heel wat kandidaturen uit andere hoeken, die ze onderzoekt. De verwijzing naar Sint-Laurentius heeft een historisch karakter. Er is geen link tussen deelname en religieuze identiteit.

De toegang tot partnerorganisaties wordt eveneens verzekerd door familiale banden of vriendschapsrelaties.

6.3. LEEFBAARHEID VAN DE IMMATERIËLE ELEMENTEN, BESCHIKBAARHEID VAN DE GOEDEREN/BIJHORENDE MATERIËLE VOORWERPEN

Het aantal leden van de Gezellen en de andere groepen blijft stabiel. De manifestatie kan rekenen op steun van de Stad, die de organisatie mogelijk maakt. De acht reuzen hebben een rieten skelet. Dat traditioneel materiaal heeft een levensduur van om en bij de twintig jaar wanneer het in de juiste omstandigheden wordt bewaard. Momenteel kregen zeven reuzen een hoofd in polyester, wat het onderhoud en de herstellingen vereenvoudigt. Het Rad van Fortuin werd aan het einde van de jaren '90 vervaardigd en de bloemenkar werd in 2014 vervangen en gerestaureerd. De looppaarden zijn aan restauratie toe.

In het kader van haar activiteiten huurt de vereniging bij het Brussels OCMW een lokaal waarin de archieven worden bewaard, het materiaal ligt opgeslagen en de vergaderingen doorgaan.

6.4. EVENTUELE BEDREIGINGEN die wegen op de praktijk, de overdracht of de beschikbaarheid van materiële elementen of bijhorende middelen

Er zijn geen specifieke bedreigingen die op de Meyboom wegen. Het gaat op een folkloristische traditie die al eeuwen in stand wordt gehouden.

De aanplanting van de Meyboom wordt in Brussel georganiseerd en beleefd. Dat is een grootstad die voortdurend evolueert, een nationale en internationale hoofdstad. Het vrijwaren van de tradities en de Brusselse identiteit vormt een uitdaging die flexibiliteit vereist, aangezien er moet worden bijgestuurd om op veranderingen te kunnen inspelen. Van daaruit evolueert de identiteit van de beoefenaars in de richting van meer diversiteit. Het evenement kan ook voor politieke doeleinden worden misbruikt. De vete tussen de Brusselaars en de Leuvenaars zou het evenement een communautair tintje kunnen geven.

De erkenning van de Meyboom door de UNESCO in het kader het dossier van de reuzen- en drakenoptochten in België en Frankrijk als mondeling en immaterieel erfgoed van de mensheid (2005), leverde het evenement extra bekendheid op. De beveiliging moest dan ook worden opgevoerd. De vereniging heeft het af en toe moeilijk om aan de eisen van de overheden en subsidiërende instanties te voldoen, met name voor wat betreft de aspecten verbonden aan het inschrijven op openbare aanbestedingen.

6.5 BESTAANDE MAATREGELEN VOOR BEHEER EN BEHOUD

Momenteel staan vrijwilligers van de vereniging in voor alle administratieve taken, het onderhoud van het materiaal, en soms ook voor de bouw van nieuwe stukken. In sommige gevallen worden externe specialisten aangetrokken: mandenmakers, siersmeden, ...

De steun van subsidiërende overheden kan van groot belang zijn. Voor sommige uitgaven valt de vereniging ook terug op eigen middelen.

Bij het OCMW van de stad Brussel wordt een lokaal gehuurd dat vrij geschikt is voor de opslag van het materiaal (cf. 6.3.).

De vereniging beschikt over archieven die tot 1880 teruggaan.

7. REFERENTIES

7.1. ANDERE INVENTARISSEN EN ERKENNINGEN

Komt het element voor in een inventaris van de Federatie Wallonië-Brussel of Vlaanderen?
Indien ja, vermeld hier de referenties.

Ja:

- Erkenning van de aanplanting van de Meyboom als meesterwerk van het mondeling en immaterieel patrimonium van de Federatie Wallonië-Brussel: Erkenning nr. 14, 10 november 2005
<http://www.patrimoineculturel.cfwb.be/index.php?id=14510>

- BALAT-inventaris Roerend erfgoed:
<http://balat.kikirpa.be/results.php?linkthrough=ip&linkval=Meyboom%5BBruelles%5D>

- Wordt het element erkend door de UNESCO of in het kader van een ander programma?
Indien ja, vermeld hier de referenties.

Ja: de Meyboomstoet wordt toegelicht in het kader van het dossier van de reuzen- en drakenoptochten in België en Frankrijk, die in 2008 werden opgenomen in de representatieve lijst van immaterieel cultureel erfgoed van de mensheid (beslissing 3.Com.1) (oorspronkelijk afgekondigd in 2005).

<https://ich.unesco.org/fr/RL/geants-et-dragons-processionnels-de-belgique-et-de-france-00153>

7.2. REFERENTIES (BIBLIOGRAFISCHE, DISCOGRAFISCHE, AUDIOVISUELE EN ARCHIVARISCHE)

Bibliografie:

Meurant René, 'Géants processionnels et de cortège en Europe', Belgique et Wallonie, Uitg. VEGS, Tielt 1979.

'De Meiboom', Gemeentekrediet van België, trimestriële nieuwsbrief – jaargang 25 – nr. 95 – special 1971.

Twyffels Brigitte, 'Invitation au folklore n°45', 46/47/48 informatieblad van de Stichting Albert Marinus 1997 en 1998;

Twyffels Brigitte, Ath – Reuzenhuis, 'Immaterieel erfgoed van de Franstalige gemeenschap van België - Binche, Malmedy, Bergen, Ath, Tussen-Samber-en-Maas, Brussel; Uitg.: Binche - Internationaal Museum van het Carnaval en het Masker, 2003, blz. 25-27.

Wauters Alphonse, 'L'ancien Ommegang de Bruxelles', 1848

Wauters Alphonse, 'Les Anciens Serments ou gildes des arbalétriers, d'archers arquebusiers et escrimeurs de Bruxelles' – Drukkerij J.H. Briard, Nieuwstraat, Rue Faubourg de Namur, Brussel, 1949

Wouters Josse, 'La Légende du Meyboom', Revue du Cercle d'histoire de Bruxelles – nr. 76 – 06/2002.

Wouters Josse, 'Les géants du Meyboom', Revue du Cercle d'histoire de Bruxelles – nr. 100 – 06/2008

Andere documenten:

Alexandre Keresztessy, 1974. A TRAVERS LE BRUXELLES POPULAIRE, le meiboom, arbre de joie. <http://www.sonuma.be/archive/le-meiboom-arbre-de-joie>

Henri Storck, Fêtes de Belgique: *La Plantation de Meyboom et le théâtre de Toone à Bruxelles* - 14 min 30 s, 1970-1971.

7.3. LINK NAAR WEBSITE

www.meyboom.be

8. AKKOORD EN DEELNAME

De informatie werd verzameld in samenwerking met de Directie Monumenten en Landschappen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest door de Gezellen van Sint-Laurentius, **met instemming van de andere betrokken groepen** en rekening houdend met de informatie in: Het Brussels Stadsarchief; de archieven van de vzw De Gezellen van Sint-Laurentius. De tijdschriften '1)Les nouvelles du patrimoine' - Le patrimoine immatériel, informatieblad uitgegeven door de vereniging Vrienden van UNESCO Parijs oktober-november 2003; 2)Folklore(s) Les manifestations du patrimoine immatériel de la Communauté française à l'UNESCO in het kader van de kandidatuur voor de titel van meesterwerk van het mondeling en immaterieel erfgoed van de mensheid 2004.